به نام یگانه دادار دادگُستر		
سؤالات درس : علوم و فنون ادبی ۳	**وزارت آمـــوزش و پـــرورش**	**مُهر دبیرستان:**
تاریخ امتحان: ۱۴۰۴/۱۰/۰۶	**اداره ی کل آموزش و پرورش استان مازندران**	**ساعت شروع: ۸:۰۰ صبح**
پایه : دوازدهم	**مدیریت آمـــوزش و پـــرورش شهرستان بـــابـــلسر**	**مدّت امتحان: ۸۰ دقیقه**
رشته: انسانی		**نوبت: اول**
نام و نام خانوادگی :	**دبیرستان نمونه‌دولتی شهیدان فرجی و مدانلو**	**تعداد صفحه: ۴**

ردیف	شرح سؤال	نمره
۱	جاهای خالی را با عبارات مناسب پر کنید: الف) عارف قزوینی مضامین ..... و ستیز با نادانی را با آوازی زیبا و پرشور می‌خواند. ب) اولین کسی که به نوشتن نمایشنامه در ایران پرداخت، ..... بود که چند نمایشنامهٔ کوتاه تألیف کرد.	۰/۵
۳	عبارات زیر را ازنظر صحیح یا غلط بودن بررسی کنید: - تضعیف جامعه بر اثر شکست ایران از روسیهٔ تزاری از عوامل مؤثر در ایجاد نهضت بازگشت ادبی بود. ص غ - در عصر بیداری به‌دلیل تمرکز عمدهٔ فعالیت‌های سیاسی در خراسان، شعر در این شهر جلوهٔ بیشتری داشت. ص غ - دهخدا احیاکنندهٔ نثر فارسی است و منشآت مهم‌ترین اثر او است. ص غ ۴ - ایرج میرزا در به‌کارگیری تعبیرات عامیانه و آفریدن اشعاری ساده و روان مهارت بسیار داشت. ص غ	۱
۵	کدام گزینه جزء ویژگی‌های ادبیات عصر بیداری نیست؟ الف) سرکوب احساسات ملی و میهنی ب) توجه به فراگیری علوم جدید ج) انتقاد از نابسامانی‌ها د) قانون‌خواهی و مبارزه با استبداد	۰/۲۵
۶	نام مؤلفان « امثال و حکم – قطعهٔ «قلب مادر» - رمان داستان باستان» به‌ترتیب در کدام گزینه آمده است؟ الف) دهخدا – عارف قزوینی – میرزا حسن‌خان بدیع ب) عارف قزوینی – دهخدا – میرزا حسن‌خان بدیع ج) ایرج میرزا – فرخی یزدی – محمدتقی بهار د) دهخدا – ایرج میرزا – میرزا حسن‌خان بدیع	۰/۲۵
۷	در دورهٔ بیداری، کدام‌یک از موارد زیر، زمینه را برای ظهور «شعر نو» فراهم کرد؟ الف) بهره‌گیری از اصطلاحات عامیانهٔ موسیقی ب) گرایش به قالب‌های کم‌کاربرد نوین ج) توجه به آرایه‌های بدیعی و سنت‌های ادبی د) شاعران این دوره، تخیلات سرایندگان پیشین را درنظر داشتند.	۰/۲۵
۸	کدام گزینه جزو شاخص‌ترین درون‌مایه‌های شعر عصر بیداری نیست؟ الف) آزادی ب) تعلیم و تربیت ج) رویگردانی از داشن‌های نوین د) قانون	۰/۲۵
۹	جاهای خالی را کامل کنید: الف) یکی از ضعف‌های تکنیکی در اغلب داستان‌های دوران مشروطه، حضور ..... در بعضی صحنه‌های داستان است. ب) بسیاری از نثرهای دورهٔ بیداری به‌خصوص نثر داستانی، به موضوع تنفر از ..... می‌پردازد.	۰/۵
۱۰	دو مورد از ویژگی‌های نثر دورهٔ بیداری را در «سطح زبانی» بیان کنید.	۰/۵
۱۱	چه عواملی موجب کم‌توجهی شاعران در کاربرد جمله و ترکیب‌های زبانی در شعر دورهٔ بیداری شده است؟ (۲مورد)	۰/۵

www-kanoon.ir

۱۲	تقطیع نمونه‌های زیر به گونه‌ای که در کمانک آمده، با کدام‌یک از اختیارات شاعری مطابقت دارد؟ الف) درختِ دوستی (U - - - U -) ب) گفت ای پدر (- - U -)	۰/۵
۱۳	وزن کدام بیت، ناهمسان است؟ الف) نسیم صبح را گفتم که با او جانبی داری کز آن جانب که او باشد، صبا عنبرفشان آید؟ ب) دلم سر به هامون رها می‌پسندد سرم بالش از صخره‌ها می‌پسندد ج) دل نیست کبوتر که چو برخاست نشیند از گوشهٔ بامی که پریدیم پریدیم د) دائم گل این بستان شاداب نمی‌ماند دریاب ضعیفان را در وقت توانایی	۰/۵
۱۴	درستی یا نادرستی جملهٔ زیر را بررسی کنید. اگر وزن بیتی «مستفعلن فعولن مستفعلن فعولن» باشد، می‌توان آن را به‌صورت «مفعول قاعلاتن مفعلول فاعلات» نیز نوشت.	۰/۲۵
۱۵	کدام گزینه با مصراع « برداشته دل ز کار او بخت» هم‌وزن است؟ الف) جانا نظری که ناتوانم بی‌تو ب) ای که دستت می‌رسد کاری بکن ج) من بی می ناب زیستن نتوانم د) ای صاحب حسن، در وفا کوش	۰/۲۵
۱۶	بیت زیر به دو صورت قابل تقطیع است. کدامیک از آن دو صورت بر دیگری ترجیح دارد؟ چرا؟ « تا کی به تمنای وصال تو یگانه اشکم شود از هر مژه چون سیل روانه»	۰/۷۵
۱۷	با توجه به بیت زیر، جدول را کامل کنید: « گر از این منزل ویران به سوی خانه روم دگر آنجا که روم عاقل و فرزانه روم»	۲

تقطیع هجایی مصرع اول	گَ رَ زین مَن			
شکل هجایی مصرع اول				
تقطیع هجایی مصرع دوم				
شکل هجایی مصرع دوم				
وزن‌واژه				

۱۸	در مصراع دوم بیت زیر، دو اختیار زبانی مشخص کنید: نبینی باغبان چون گل بکارد چه مایه غم خورد تا گل برآرد؟	۰/۵
۱۹	بیت زیر را تقطیع هجایی کنید؛ سپس یک **اختیار زبانی** در **مصراع اول** مشخص کنید. «همه کارم ز خودکامی به بدنامی کشید آخر نهان کی مانَد آن رازی کز او سازند محفل‌ها»	۱/۲۵

تقطیع هجایی مصرع اول				
شکل هجایی مصرع اول				
تقطیع هجایی مصرع دوم	نَ هان کِی ما			
شکل هجایی مصرع دوم				
وزن‌واژه				

اختیار زبانی مصراع اول: .....

۲۰	درمورد تضمین در بیت «خیز تا خاطر بدان ترک سمرقندی دهیم/ کز نسیمش بوی جوی مولیان آید همی» توضیح دهید.	۰/۵

www-kanoon.ir

۲۱	بارزترین آرایهٔ موجود در بیت روبه‌رو چیست؟ « بهر این فرمود رحمان ای پسر کلٌّ یومٍ هوَ فی شان ای پسر » الف) کنایه ب) تلمیح ج) استعاره د) تضمین	۰/۵
۲۲	باتوجه به بیت « گواه رهرو آن باشد که سردش یابی از دوزخ/ نشان عاشق آن باشد که خشکش بینی از دریا» : - بین کدام واژه‌ها آرایهٔ مراعات نظیر وجود دارد؟ - درمورد تلمیح موجود در بیت توضیح دهید:	۱
۲۳	در بیت روبه‌رو دو آرایهٔ **بدیع معنوی** بیابید: «یارب این آتش که بر جان من است / سرد کن زآن‌سان که کردی بر خلیل»	۰/۵
۲۴	باتوجه به بیت زیر، جدول مربوط به آرایهٔ لف و نشر را کامل کنید: « دل و کشورت جمع و معمور باد / ز ملکت پراکندگی دور باد»	۱/۲۵

لف ۱	لف ۲	نشر ۱	نشر ۲	نوع لف و نشر

۲۵	آرایهٔ بارز هریک از ابیات زیر را بنویسید: الف) گفت آن یار کز او گشت سرِ دار بلند / جرمش این بود که اسرار هویدا می‌کرد : ..... ب) بر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند / تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری : ..... ج) فلک در خاک می‌غلتید از شرم سرافرازی / اگر می‌دید معراج ز پا افتادن ما را :	۰/۷۵
۲۶	باتوجه به بیت زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید: «گوش ترحمی کو کز ما نظر نپوشد / دستِ غریق؛ آری! فریادِ بی‌صداییم» الف) کدام ترکیب در بیت بالا، آرایهٔ متناقض‌نما ساخته است؟ ب) مراعات‌النظیر بین کدام واژگان ایجاد شده است؟	۰/۷۵ ۰/۲۵
۲۷	در کدام بیت، متناقض‌نما دیده نمی‌شود؟ الف) هرگز وجود حاضرِ غایب شنیده‌ای؟ من در میان جمع و دلم جای دیگر است ب) ز کوی یار می‌آید نسیم باد نوروزی از این باد ار مدد خواهی، چراغِ دل برافروزی ج) کسی با او نه و او با همه کس نمانَد هیچ‌کس، او مانَد و بس د) عجب مدار که در عین درد خاموشم که درد یار پری‌چهره عین درمان است	۰/۵
۲۸	موارد زیر را در سطح **قلمرو ادبی** بررسی کنید (برای هر گزینه، یک مورد کافی است) - آن کسی را که در این ملک سلیمان کردیم ملت امروز یقین کرد که او اهرمن است - درویش بی‌معرفت نیارامد تا فقرش به کفر انجامد: «کادَ الفَقرُ اَن یکونُ کُفرا»	۰/۵
۲۹	با توجه به شعر زیر از فرخی یزدی، به پرسش‌ها پاسخ دهید: آن زمان که بنهادم سر به پای آزادی دست خود ز جان شستم ازبرای آزادی تا مگر به دست آرم دامنِ وصالش را می‌دوم به پای سر، در قفای آزادی دامن محبت را گر کنی ز خون، رنگین می‌توان تو را گفتن، پیشوای آزادی - استعاره: ..... - مراعات نظیر: ..... - یک ویژگی فکری: ..... - یک ویژگی زبانی:	۰/۵ ۰/۵ ۰/۵

www-kanoon-ir

۳۰	متن زیر از کتاب «تاریخ بیداری ایرانیان» را در سطح فکری تحلیل کنید.(ذکر ۲ مورد کافی است) « اگرچه ما در این تاریخ خود بیداری ایرانیان را از سال ۱۳۲۲ شروع کرده‌ایم، لکن اگر خیال خود را جمع کنیم و به نظر دقت و انصاف در تاریخ گذشتگان بنگریم، هر آینه به خوبی مشاهده می‌کنیم که در مجاری سنه ۱۲۶۵ بسیاری از امور و وقایع را که دلالت دارد بر بیداری ایرانیان و قدم گذاردن آنها به راه تمدن و باعث و مسبّب آن را جز مرحوم میرزا تقی خان امیرنظام احدی را سراغ نداریم؛ چه آن بزرگ مرد از آن یکّه اشخاص بود که به قابلیت خود بدون اسباب و مساعدت خارجی از پستی به بلندی رسید.»	۱
۳۱	باتوجه به متن زیر از کتاب «چرند و پرند» دهخدا، به سؤالات پاسخ دهید: « اگرچه درد سر می‌دهم، اما چه می‌توان کرد؛ نشخوار آدمیزاد حرف است. آدم حرف هم که نزند دلش می‌پوسد. ما یک رفیق داریم اسمش دمدمی است. این دمدمی حالا بیشتر از یکسال بود که موی دماغ ما شده بود که کبلائی تو که هم از این روزنامه‌نویس‌ها پیرتری هم دنیا دیده‌تری هم تجربه‌ات زیادتر است» الف) دو ویژگی زبانی این متن را بنویسید: ب) یک ویژگی ادبی در متن تحلیل کنید.	۱
	سربلند و پیروز باشید.	**جمع نمره**